

Yrakly türkmen şahyry Aly Marufogly we onuň döredijiliginden nusgalar

Category: Edebiýaty öwreniş, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Yrakly türkmen şahyry Aly Marufogly we onuň döredijiliginden nusgalar ALI MARUFOĞLU M. 1927 –2018

■ Kaynaklar:

- (1) Şairin bizimle devamlı görüşmeleri.
- (2) Beşir gazetesi: 1958 yılında bazı arkadaşlarla Kerkük'te çıkardığımız bu gazetenin 3 Şubat 1959 tarihli sayısında şairin hayatı hakkında ilk kez bilgiler verilmiş, ayrıca çeşitli sayılarında bir kısım şiirleri yer almıştır.
- (3) Afak gazetesi: Bu gazetenin sadece 1 Mart 1958 tarihli sayısında bir şiirini gördüm ki bu da şairin yayımlanmış ilk eseridir.
- (4) Kardeşlik dergisi: Bağdat'ta çıkmakta olan bu dergide devamlı olarak şiir ve yazılarına rastlıyoruz.
- (5) Şairin bir kısım mensur ve manzum fıkra ve hikâyelerini içine alan basılmış Olaylar Konuşuyor ve Deremet kitapları ve saire.

■ Hayatı ve Eserleri:

Asıl adı Ali, babasının ise Hasan'dır. Şiire ilk başladığında hakiki adını mahlas olarak kullanmış, sonradan dedesinin adına nispetle Marufoğlu takma adıyla şöhret bulmuştur. Bazen de şiirlerinde mahlas kullanmaya gerek duymamıştır.

1927 yılında Kerkük'ün Tuzhurmatu kasabasında Ağa Mahallesi'nde doğmuş ve büyümüştür. 1933 tarihinde bu ilçenin altı sınıflı ilkokulunda başlattığı tahsilini bitirdikten sonra 1939'da Kerkük'e gelerek burada ortaokula girmiştir. Üçüncü sınıfta iken okulu terk ederek Tuzhurmatu'ya dönmüş ve

ziraatle uğraşmaya başlamıştır. 1946 yılında askerliğe alınan şair aynı yılda evlenerek iki erkek ve iki de kız çocuk babası olmuştur. 1950'lerden bu yana geçimini ziraat ve ticaretle kazanmaktadır.

Küçük yaştan hayatının boş zamanlarını gazete, dergi ve kitap okumak ve edebî hareketleri izlemekle geçiren Ali Marufoğlu önceleri şiir, sonraları ise düz yazı ile ilgilenmiştir.

İlk kez 1.3.1958 tarihli yerli Afak gazetesinde yayımladığı Tembellik başlıklı bir manzume ile yayın âlemine atılan şair, daha sonra sözü edilen Beşir gazetesinde yayımladığı şiirleriyle tanılmaya başlanılmıştır. Asıl geniş şöhretini 1961 yılından bu yana Bağdat'ta çıkmakta olan Kardeşlik dergisinde yayımladığı devamlı ürünleriyle elde etmiştir.

1964'te bir kısım mensur ve manzum hikâyelerini bir arada toplayarak 112 sayfalık bir kitap halinde Kerkük'te Şimal matbaasında bastırmıştır. Daha sonra 1989'da onun Deremet adlı 218 sayfa tutan ve edebiyatla ilgili bir kitabı [Irak'ın] Kültür ve Tanıtma Bakanlığınca yayımlanmıştır. Bu kitap çeşitli şiir, hoyrat, fıkra, hikâye ve eleştirmeyi kapsayan yerli ve orijinal bir edebiyat dağarcığıdır. Şair bu kitabında topladığı konuları halkına hizmet için içtimaî ve edebî bakımdan öğüt verici sade bir dille işlemiştir. Eserde geçen maddeler umumiyetle, yazarın Tuzhurmatu ilçesinde duyup derlediği ve kendi fikir ve kalemiyle süslediği konuları kapsamaktadır.

Marufoğlu'nun henüz basılmamış birkaç eserinin daha bulunduğunu öğrenmekle birlikte bunları göremedik. Ancak şairin 2009 da İstanbul'da yayımlanan Direniş kitabıyla, yine bu şehirde 2012 yılında basılan Türkmeneli'nin Dili Hoyrat kitabını sonradan görebildim. Sonki kitap tagazzul, öğüt, hikmet ve saire kavramlı mani dörtlüklerini ihtiva etmekte, Direniş kitabı ise şiir, hoyrat ve Şehir Canavarı unvanlı bir hikâyeyi kapsamaktadır. Her iki eser de Suphi Saatçi'nin önsözleriyle değerlendirilerek Kerkük Vakfı'nca ele getirilmiştir. Ana diliyle yazdığı tüm eserleri ardından maddi kazanç sağlamayı düşünmeyen Ali her zaman millî ve manevi değerlere önem veren ülkücü bir ediptir. Hayatı boyunca bağlı kaldığı

prensiplerden herhangi bir taviz vermemiştir.

Samimi dostlarımızdan olan şair, Kerkük'e her gelişinde bizi arar, birlikte görüşür ve edebî sohbetlerde bulunuruz.

■ Edebî Kişiliği:

Tuzhurmatu kasabasında yetişen görkemli ilk iki şairden biridir. Öteki şair ise, Kerkük Şairleri kitabımızın 2004'te basılan üçüncü cildinde (s.67-73) hayat tercümesiyle bir kısım şiirlerini tespit ettiğimiz âmâ şair Hasan Görem'dir. Ama Ali, bu kasabada edebî kültür ve düz yazı alanında öncülüğü almıştır. O, gelişmiş ve olgunlaşmış olan edebî şahsiyesine fıtrî isti'dat ve ciddi çaba ve çalışmalarıyla kavuşmuştur.

Hayatı boyunca şiir ve edebiyatla uğraşmaktan hiç bıkmamıştır. Edebiyat âlemine önce şiir, sonra düzyazı ile başlayan sanatçı her iki alanda da başarı sağlamıştır. Bu arada yazdığı yedi heceli hoyrat ve mani dörtlükleri de halkça az çok benimsenmiştir. Şiirlerini kısmen hece ve kısmen de aruzla yazmıştır. Ama aruzun az sayıda kalıplarını kullanmıştır. Serbest stilde ise hiç şiir yazmayan Ali, bu tür satır şiirine karşı bile koymuştur. Netekim kendisiyle yapılan bir basın görüşmesinde serbest şiiri ölü kefenine benzeterek bunun öteki giysilerden farklı biçimde hazırlandığını söylemişti.

Türkçe klasik şiirleri kolayca kavradığı gibi, Farsça ve Arapça şiirleri de olanca gücüyle izlemiştir. Bu meyanda Türk şairlerinden Nefi ve Mehmet Akif, Fars şairlerinden Hafız ve Sadi, Arap şairlerinden Züheyr ve Şevki, Azeri Türk şairlerinden Sabir ve Şehriyar ve nihayet yerli şairlerimizden Fuzuli ve Faiz'le etkilenmiştir. Kerküklü şair Reşit Akif'in son zamanlarda yazdığı şiirleriyle de müteessir olarak onun:

Letâfet burcuna bir şems-i pür-envârsın Kerkük
Cinâne gıpta-bahş bir sahne-i gülzârsın Kerkük

matlalı şiirine yazdığı naziresini,

Yürür Âkif iziyle Marufoğlu fahr eder zîrâ
O kâmil üstâda sen mülhem-i eşârsın Kerkük

maktayla bitirerek, şiirde Akif'in ardı sıra gittiğini belirtiyor. Kerküklü şair Osman Mazlum'un da gazellerini beğenerek bunlardan bazılarına nazire yazmıştır. Ne varki Ali bütün bu şairleri izlemekle birlikte bunların bayağı bir mukallidi olmayıp kendine özgü bir yol tutabilmiştir.

1.3.1958 tarihli Afak gazetesinde Tembellik başlıklı şiiri, hemşehrisi ve meslektaşısı Hasan Görem'in daha önce aynı unvanla o gazatenin 15.4.1955 tarihli nüshasında yayımlanan şiirinin adeta bir karşılığı olmuştur. Görem'in Rüya başlıklı şiirine de aynı unvanla manzum bir karşılık vermiştir. Ne var ki bu şiirlerin mazmunları birbirinden farklı durumdadırlar. Görem hayale kayarken Marufoğlu, yaşanan olayları yansıtıyor. Netekim o ister şiirlerinde olsun ister düz yazılarında olsun hep millet ve memleket konularını gerçekçi bir şekilde işlemekte, ülke toplumunun dertlerini dile getirmektedir. Onun millî kahramanlığı yansıtan eserlerinde bir nevi şahlanma ve kükreme duygusu vardır.

Düz yazılarına gelince... Bunları üç grupta toplamak mümkündür. Birinci grupta olanları, sanat mahsulü hikâye ve benzeri eserinden ibarettir ki bunlarla yazar, toplumsal konuları işleyerek okuyuculara millî töreye bağlı kalma duygusunu aşlamaya çalışmaktadır. Toplumuyla ilgisini hiç kesmeyen Ali hikâye yazmaya hevesli, edebî kültürü geniş, kalemi güçlü, müstait bir yazar olduğundan bu alanda yazdığı kolay ve çekici hikâyeleri bence şiirlerinden daha güzeldir.

Hikâyelerinde hakiki kahramanlık menkıbelerini canlandıran Marufoğlu bu tür yazılarında Türk hikâyecisi Ömer Seyfettin'i izlemekle birlikte konularını yerli renk ve motiflerle süsleyerek onun hayal mahsulü tasvire ve düşüncelerinden farklı olarak gerçekçi bir ifade ile hatıra ve makaleye kayan bir tarzla anlatır. Bazen bir hikâyenin içerisinde konu ile ilgili küçücük başka bir hikâyeye de yer verir. Bu da yazarın şahsi özelliklerinden sayılır.

Ali Marufoğlu'nun ikinci grup düz yazıları ise, edebî sanatlara dair değerlendirme ve eleştirmelerinden oluşmaktadır. Yazar bu alanda bazen bir konuyu gereğinden fazla kurcalar ve i'tizaz duyduğu görüş üzerinde ısrarla

direnir. Onun iyi meziyetlerinden biri, ürünlerini tenkit eden yazarlara verdiği cevabî reddinde onların niyetlerine göre uygun davranışı hususudur. O, iyi niyet sahibi bilgili münekkitlerin yazıları üzerinde pek durmayarak sünger çeker; kötü niyetli haksız kimselerin tenkitlerine ise tahammül edemeyerek kendilerine, hak ettikleri doğru veya yanlış, gereken ağır dersleri verir vasıfta bir yazardır! Üçüncü grupta ise Türkçede kullanılan deyimleri günümüzde (2013) Türkmeneli gazetesinde seri hâlinde açıklamalı olarak yayımlamakta, her deyim için örnek bir dörtlük dizmektedir.

■ Düz Yazı Örneklerinden: Hikâye

■ İlk Tokat[1]

“Koskoca okulun sessizliği birdenbire bozulmuştu! Odalar pencereler inlerken üç yüzü aşkın öğrenci de korkudan nefes alamaz hâle gelmişti! Ne olmuştu acaba? Motor tekerleği mi patlamıştı yoksa okulun salonunda bir tabanca mı ateşlenmişti? Hayır... Ne oydu ne bu, ancak ufak tefek bir öğrencinin cılız yanağında okul müdürünün patlattığı müthiş tokatın şaklayışı idi bu ses! Tokatın etkisiyle bir sağa bir de sola sallanıp güç bela ayakta tutunabilen cılız öğrenci bu müthiş tokadı acaba gerçekten mi hak etmişti? Yoksa her zaman olduğu gibi güçlülerin keyfi olarak zayıflara savurdıkları tokatlardan biri [mi] idi bu tokat?!

Uzun tatil ayları geride kalmış, yeni okuma yılının ilk sabahında kasabanın öğrencileri ikişer üçer okul yolunu tutmuştu. Aralarında zorla gönderilenlerle bir iki gönüllüler yok değildi. Ama okuluna kavuşmak için can atanlar da vardı. Bu sonuncuların biri de Yüksel'di. Onun yalnız bu yılı kalmıştı. İlkokulu bitirecek, yüksekokulların kapılarını aralayacaktı. Ayrıca da birer baba şefkati taşıyan öğretmenlerine kavuşacaktı. Hele onlardan göreceği saygı ve baba sevgisini düşündükçe yerinde duramaz olmuştu.

Yüksel harika zekâsı, keskin hafızası, yol bilgisi ve hepsinden ziyade çalışkanlığına çok güveniyordu. Bu yılda da geçen beş yıl gibi başarı üstüne başarı sağlayacak, alkış

tufanına tutulup sınavlarda ödülleri kazanacaktı. Buna kendisinin de öğretmenlerinin de hiçbir kuşkusu yoktu. Çıngırak ötmüş, öğrenciler salonda sınıf sırasıyla dizilince Yüksel'in yeri boy düzenine göre altıncı sınıfın ilk sırasındaki son durak olmuştu. Müdür de öğretmenler de salona dalmışlardı. Yüksel'in ilk dikkatini çeken birkaç yeni yüzdü. Eski müdürleri ve birkaç öğretmenleri yoktu. Yerlerine başkaları atanmıştı. Bu her yıl rastlanan olanaklardandı. Öğretmenler de sıra ile dizilince salonun ortasında tek başına kalan zatın yeni müdür olduğu anlaşılmıştı. Daha otuzunu doldurmamış uzunca boylu ve bıyıkları önden tıraşlı müdür bir aşağı bir yukarı gezinip öğrencileri gözden geçiriyordu. Müdürün dış görünüşü buydu. İçi ise sonradan anlaşıldı ki öyle değilmiş. O her atandığı okulda olduğu gibi burada da kurduğu projeyi uygulamak için fırsat kolluyormuş. O ilk günden beri öğrenci ve öğretmenlerini bileğinin gücüyle korkutacaktı. O bir aşağı bir yukarı gezinirken projesine kurban arıyormuş meğerse! Tehdit üzerine tehdit savuruyor, "Tembellerin kulağını koparacak, kirlilerin derisini, kavgacıların kafasını ezeceğim!" gibi tehditlerle nefes tüketiyordu. Tam bu sırada altıncı sınıfla yüz yüze duran beşinci sınıf öğrencilerinden birini sürükler gibi bir adım öne çıkardı. Çocuk pek yoksul birinin oğlu idi. Kundura yerine iplikte işlenilmiş bir ayakkabısı var, ceketini olmadığı için yalın bir gömlek giymiş, kuşak yerindeki yamalarını ha örtmüş ha örtmemiş kalın bir kayışla belini bağlamıştı. Müdür onu sıradan sürüklerken kuşağın ucu ikinci düğümden çözülmüş, kayış çocuğun göbeğinden aşağı sarkmıştı. Tuhaf! Müdür birdenbire değişip ciddiyetin yerini anlaşılmasız bir paskallılığa bırakmıştı. Meğerse adam edebiyat meraklısı imiş; gözüne bir teşbih ilişmişti. Hemen kuşağın sarkan ucunu avuçlayıp öğrencisinin onurunu hesaba katmadan müstehzi bir gülüşle kayışı sallayarak her altı sınıfın öğrencisine hitaben "Talebeye bah! Kuşağa bah! ... Bu bir mektepliydi. Yohsa bir şagirtti!?" Müdür bu sözleriyle el ve cisminin işaretlerini ekleyince öylesine güldürücü bir tutum takındı ki tüm öğrenciler hatta öğretmenler de güldü. İşte o zaman müdür kırdığı potun farkına varmış; ağır

başlılıkla okulu korkutacakken paskallılığıyla kendi kendini birden bire maskaraya çeviriyordu. Utancından kıpkırmızı kesildi. Biraz duraklamadan sonra bir daha ciddiyetini takındı; etrafındakiler üzerinde öfkeli gözler gezdiriyordu; bir tokatla yere serilecek birini arıyormuş meğerse! Zira elinin altında süklüm püklüm duran zelil öğrenci gürbüzün biri idi; bir tokatla yere devrilmeyecekti. Haksızlık kurbanını değişmesi gerekiyordu. Tamam! İşte aradığını bulmuştu. Tam karşısında idi. Altıncı sınıfın en son öğrencisi. Yoksulluğu urbasından belli olan bu çocukcağz her ne kadar on üçüne başmış ise de yedi yaşar bir çocuktan daha çelimsizdi! Müdürün de aradığı bu idi. Hem bir tokatla yerlere devrilecek bir cılız, hem de yoksul olmalı idi. Çünkü o sıralarda dövmek şöyle dursun, oğullarını öldürse bile yoksul babaların şikâyetinde bulunmayacağından emindi. Çocukcağıza doğru sert bir adım atıp sert bir dille “Nişin güldün?” Daha sorusunu tamamlamadan –yazımın başında şaklayışını bir tabanca patlayışına benzettiğim- müthiş tokatı Yüksel’in sol yanağında patlatıverdi. Bu tokat zavallının okulda değil, hayatında yediği ilk tokattı. Çünkü o ayak tutalıdan beri zekâsı, anlayışı ve usluluğu sayesinde tekdir bile edilmemişti. O okulun alkış tufanına alışmış olan öğrenci tokatın sersemliğinden kurtulunca utancından yer yarılrsa girsem diyordu. Zira her zaman öğrencilerin takdir gözlerini üzerinde dolaşırken gören çocukcağz bu sefer tam tersine olarak tüm okulun müstehzi gözlerini üstünde buluyor ve “Bu ağır cezaya çarptırılan bu mu?” diye gözler uzaktan yakından birbirine sorar gibi bakıştıktan sonra bir daha üzerinde toplanıyordu. Zavallı neler bekliyordu! Nelerle karşılaşmıştı?

Altıncı sınıfın ilk dersi müdürün idi. Geçen yıllarla ilgili birkaç soru gerekmişti. Müdür sınıfın en yaşlısına bir de en irisine sordu. Kandırıcı cevaplar alamayınca sorusuna doğru cevap verecek öğrenciyi bulmak için beşinci sınıftan altıncı sınıfa birincilikle geçeni sordu. İşte o zaman bütün gözler ikinci defa olarak Yüksel’in üzerinde toplandı. Yüksel, küskünlüğünü anlatan bir dargınlık ve kırgınlıkla ayağı kalktı. Müdür biraz önce merhametsizlikle tokatladığı bu

minicik öğrencinin sınıf birincisi olduğunu anlayınca renkten renge girdi. Vicdan azabı mı duymuştu, ne idi belli değildi! Ama şaşkınlığı gözden kaçmıyordu. Hele kekeleyerek sorduğu sorulara düzgün cevaplar onu epeyce sarstı. Konuşmak için söz bulamıyordu. Çaresiz sudan bir bahane ile dersi bırakıp gitti. Müdürünün taşkınlığındaki haksızlığı kadar küskünlüğünde haklı sayılan Yüksel, müdürünün vicdan azabıyla günün birinde birkaç sözcükle gönlünü alacağını umuyordu. Bekledi ve bekledi. Ama ne gezer! Müdür öylesine mağrur, öylesine inatçı ki vicdanının sesine uymak şöyle dursun, sanki kazandığı vicdan azabının tüm suçu Yüksel'de imiş gibi onun derslerde en asi soruları cevaplandırmasını bile ekşi yüzle karşılar ve aferinler yerine somurtkanlıkla oturuyordu. Ah ne olurdu Yüksel günün birinde müdürünün iltifatına kavuşup da "Ustadım! Beni haksız yere tokatladın..." diyebilse, o da "Bir yanlışlıktı yavrum! Unut..." gibi bir cevap verip de barışsalar gönlünde hiçbir acı, hiçbir düğüm kalmayacaktı. Fakat müdür hiç de oralı görülüyordu. Hatta ders dışı karşılaştıkları zamanlar Yüksel'in selamlarını çoğu kez cevapsız bırakıyordu. Yüksel artık barışmaktan ümidini kesmiş, müdürünün bu davranışını onuruna indirilen en ağır bir darbe sayıyor ve bütün uğraşlarına rağmen körpe gönlündeki üzüntü düğümünün kabardığını seziyordu.

Yıl sonunda barışmadan ayrıldılar. Ama ne var ki olan Yüksel'e olmuştu. O harika zekâlı çocuğun her türlü haksızlığa isyankâr yaratılmış tedirgin ruhu, müdüründen gördüğü haksızlıkla hırçınlaştıkça hırçınlaştı ve daha sonraları buna benzer birkaç haksız olayla yıpranarak okulu, hatta derslerini öğrenerek öğrenimini yarıda bıraktı. Böylelikle toplum ve ulusunu aydınlatmaya hazırlanan bir çerağ, zorbalardan haksızlığına kurban giderek parlamadan sönyordu.

Okuma yılının ilk sabahından, hatta ilk dakikasından beri çalışkan mı, tembel mi, haylaz mı demeden bile gene kuvvet verip ömründe ilk defa gördüğü öğrencilerini yere sererken ta kendisi uslandırılmaya muhtaç olan müdüre gelince yıllar boyu aynı vazifede kalmıştı. Sonraları vicdanına uyup da taşkınlığı bıraktı mı bırakmadı mı bilmiyorum. Ama uzaktan pekiyi tanıdığım bu zat, ara sıra aynı tokatı keyfi olarak

meslektaşlarına savuruyor. Fakat bu sefer eliyle değil (...)'le."

■ Şiirinden Örnekler:

■ Tarihli Mersiye[2]

Eylemez kimse o cürmü çarh-ı bed devrân eder
Kevni insanoğluna bir lahzada zindân eder

Miskin u ma'sûmları mesrûr u handan görseler
Derd ü gamlar yağdırır gözyaşların seylân eder

Elaman bir beyt-i ma'mûr görmesin eyler gazâb
Târumâr eyler o yurdu hışm ile virân eder

Kış eder fasl-ı bahârı bir muhâlif bâd ile
Goncasından dûr edip bülbülleri nâlân eder

İkramı in'âmı lütfu yardımını, nâdânadır
Fazla mihnet ü cefâ ve cevri hem ihsân eder

İşlemiştir sormadan bildim felek bir ayrı cürm
Kerkük ehli ol sebepten nâle vü efgân eder

Kerkük['ün] ufkundan etmiş mutlakâ bir mâh ufûl
Sıçrar ateş toprağından gökyüzün sûzân eder

Toplanıp eyler şiven genç ihtiyâr erkek kadın
Hicr oduyla sîne dağlar gözyaşın al kan eder

Gitti aklım anlayınca bende mu'lim vakayı
Dehr-i dûna karşı artık varlığım isyân eder

Rihletin bir yara açtı ey Hidâyet Bey senin
Haşr olunca fışkırır kan sîneden ceryân eder

Ağlayan Kerkük değildir firkatınle tek senin
Basra Bağdat Musul ehli mâtemin giryân eder

Hem kavuştun rahmete bu ayrı bir [şân u] şeref

Mâteminde baş eğer hürmet sana a'yân eder

Zâyi etmiş Cumhuriyyet ordumuz bir kahraman
Bendi kopmuş her gönülde mevc-i gam tuğyan eder

Ağla yaş dök Ma'rufoğlu sen de her bir Tuzlu'nun
Kanlı yaşlar öyle zâtı nâil-i gufrân eder

Târihin cevher yazarken ey Hidâyet hak senin
Cennet içre rûh-ı pâkin Rızvân'a mihmân eder[3]

جنت ایچره روح پاکؑ رضوانه مهمان ایدر

***

■ Gazel[4]

Kimler dedi ey dil sana var fikr-i hayâl et
Kimler dedi hicrinde elif kaddini dal et

Aslânları avlar ahular vâdi-i aşkta
Şâhin gözün ey serçe yeter bunca hayâl et

Ey bâd-ı sabâ söyle hilâl kaşlıya gün tek
Çık bedri utandır geceler arz-ı cemâl et

Leylâm diye Mecnûn öğünür hüsnünü göster
Türkmen kızı Leylâm o deli oğlanı lâl et

Aşk hastasına İbn-i Sinâ bulmadı dermân
Bestir tabibim bes bu kadar emr-i muhal et

Zâlimliği kısmış Ali'nin nutkunu var git
Dil yâresinin zahmını Mazlum'a suâl et

* * *

■ Güzelleme[5]

Gülşende gördüm dolaşır yarı
Korkusuz gezer turnalar varı
Bulüzün sıkılmış belden yukarı

Baldırın, dizin okşar etekler

Gizliden gizli seyrettim yüzün
Nasıl vasf edem zalimin kızın
Sorayım bari siz deyin düzün
İnsanlaşır mı acep melekler?

Acem'de, Rum'da görmedim eşin
Yirmi var ancak saysalar yaşın
Önünde eğmiş serviler başın
Ayağın öper gördüm çiçekler

Yanağın görmüş çıldırmış bülbül
Yumulmuş gonca baş saklamış gül
Saygıyla eğmiş boynunu sümbül
Başına döner ak güle bekler

Terleyen teni allardan aldır
İnce dudağı mühürlü baldır
Dönüp bakınsa san bir maraldır
Yitirmiş eşin yolunu bekler

Kaşları okur savaş türküsü
Ders almış ondan Türk'ün süngüsü
Âşık öldürmek gözün ülküsü
Parmak tetikte bekler kirpikler

Nasıl oldu da göründüm böyle
Gözüyle sordu ne ararsın söyle
Yüz geri döndüm nasıl ki öyle
Şahinden uçup kaçar ördekler

* * *

■ Ülkü Sesi:[6]

Gönül bağlı dil tutmaz
Küsmüş udum kemanın
Kopuz dargın saz telsiz
Ne de olsa şamanım

Kızartmış göz bakar hep
Bana yan yan zamanım
Ekin ekim topladım
Bölüştü yâd harmanım

Yine bilmem bu halle
Didinirim durarım
Amaç ülküm uğrunda
Düzgün yollar ararım

İlaç merhem dilenmem
Yarem kendim sararım
Yana yana kavruksam
Göge çıksa dumanım

Engel yolum çevirmez
Bir ülküsün sevenim
Kim ne diyer koy desin
Yeter desem Türkmen'im

Dinim dilim uludur
Kendime var güvenim
Kayıranım yoksa da
İmanımdır gümanım

Bulut çökmüş tipi var
Görsem ufuk kararmış
Kasırgayla savruksam
Bilinirse ne varmış

Şan istemez kahraman
Atsız ölmek bir 'ârmış
Kalır elbet izicik
Savruksa da samanım

İster kendin beğenen
Sayılmakla sorulmak
Er olana yakışmaz
Erliğiyle kurulmak

Dinim dilim uğruna
Gereklidir yorulmak
Uğraşırım yılmadan
Her nanca var dermanım

* * *

■ Yağmurlu Bulut[7]

Kürkünü giydi yine gökyüzü
Sevmiş olacak ikinci kızı

Göster ona altun boyunbağ
Geh altun kemer geh altun saçbağ

Cömert davranır kesesin açar
Tarlalar üste gümüşler saçar

Ekinci diyor bana bak bulut
Yeter bu öğünmek yeter bu at tut

Kızım istersen erkeklik göster
Kızım yiğittir yiğit er ister

Telli kemerin kılıca çevir
Zülmü tepele bâtılı devir

Kurtulsun hürler esaretten
Zayıf yoksullar sefaletten

Bulut gürlledi bilmem ne dedi
Yapamam dedi yoksa eh[8] dedi

* * *

■ Eyvahlar Olsun[9]

Bahçeler dolaştım şehrin koğuşun
Tırmandım aşılmaz dağlar yokuşun
Otuz yıl aradım saadet kuşun
Bulmadım meğerse gençlikmiş gençlik

Geh atlı sermaye için geh yaya
Geh koştum çarşıya geh de tarlaya
Aradım meğerse asıl sermaye
Altın gümüş değil gençlikmiş gençlik

Gönülün biricik vefalı yârı
Mutluluk sırrının tek anahtarı
Hazanlı ömrün küçük baharı
Neden sonra bildim gençlikmiş gençlik

Müşfik annenin tatlı kucağı
Yiğit babanın kutsal ocağı
Aşkın mevsimi yarenlik çağı
Yalnız ve yalnız gençlikmiş gençlik

* * *

■ Benim Rüyam[10]

Uydum gönüle buldum özüm ben de seferde
Dinlenmek için düşte Görem gördüğü yerde
Meyter sesi hoştur ne güzel derler uzaktan
Bak dinle neler gördüm inanmazsan eğer de

Bir âleme vardım da şaşırdım hani şâdlık
Baştanbaşa gam bahrı yüzer halkı kederde
Yol kirlî sokak kirlî yolun yolcusu kirlî
Bir damla su bin altınadır san bu şehirde

Halkın başı sarhoş ayağı dermana muhtaç
Nûh kavmine nispetle geri ilm ü hünerde
Bir yana bırak menfaati şöylece dursun
Bir fert bulunur topluma bin türlü zararda

Adli kime sordumsa dedi hüs uşağ olma
Zulmü mana sor usta diyeller bize şerde
Ey yolcu safâmız bu bizim ger beğenirsen
Kal burda kayıtma éle sen alasan ülkene bir de

Yok yok dedim öz çevresi hoş insana nanca

Hemşehri değer vermese de doğduğu yerde
Boş ver sen o boş başını sar başın için
Öz başına koymam soka öz başımı derde

Taklit hesabın at da konuş hendese üzre
Kerges olamaz kartala cebretse kader de
Uygarlığı öğrenmedi öğretti cihâna
Târîhlere sor neymiş atam bunca asırda

* * *

■ Hoyratlarından Örnekler:

Bu yoldan tatar geçer
Postasın atar geçer
Dert gamı birbirine
Kara gün katar geçer

■ Gül topu

Aslan ağzı gül topu
Saçiv misk gözüv nergiz
Yanaklarıv gül topu

Reyhanam kohla meni
Bes munca ohla meni
Tabibler derdim bilmez
Gel özüv yohla meni

■ Halhala çalar

Etek halhala çalar
Uçurttı aklım fikrim
Yar zülfi hala çalar

[1] Bu hikâye Kardeşlik dergisinin Şubat-Nisan 1975 tarihli müşterek sayısında yayımlanmıştır. Tatlı bir üslupla anlatılan bu güzel hikâyede geçen hadisenin aynıyle vaki olduğunu belirten yazarı, anlaşılan o günlerde altıncı sınıfta öğrenci ve müdürleri de Kifrili tanınmış edebiyatçı Abdülhekîm

Rejiođlu idi ki hikâyenin yayımlanmasından az bir müddet sonra 26.11.1970 tarihinde ölmüştür. Kaldı ki hikâyede söz konusu olan mazlum Yüksel'in bizzat Ali Maruf olduğu düşünölmektedir.

[2] Bu ağıt, zamanında Kerkük Merkez Kumandanı olan ve halkça çok sevilen Binbaşı Hidayet Arslan'ın, Kerkük Hava Alanında resmi bir karşılama ve yola salma töreninde koruma görevlisi olarak bulunduğu sırada ansızın geçirdiği bir kalp krizi sonunda ölümü üzerine yerli Beşir gazetesinin 9.12.1958 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

[3] Bu makta beytin son mısraı, görüldüğü gibi ebced hesabıyla ölüm tarihi olan hicri 1378 yılını göstermektedir.

[4] Kardeşlik dergisinin Nisan-Mayıs 1988 tarihli nüshasında yayımlanan bu gazel, Osman Mazlum'un bir gazeline nazire olarak söylenmiştir.

[5] Kardeşlik dergisi Ekim 1968 tarihli sayı.

[6] Kardeşlik dergisi Nisan-1962 tarihli sayı.

[7] Kardeşlik dergisinin Nisan-Mayıs tarihli sayısında yayımlanan bu manzumeyi şair 8.11.1974'te Tuzhurmatu'da yazdığını söylüyor.

[8] Eh, yerli şivede evet' in kısaltılmış şeklidir.

[9] Bu manzume, şairin Deremet kitabında yayımlanmıştır.

[10] Ali Marufoğlu bu manzumeyi Hasan Görem'in Rüya başlığıyla Kardeşlik dergisinde (sayı 3-4/1971) yayımladığı manzumesine karşılık olarak ilk kez 12.9.1971 tarihinde yazıp bir yorumla birlikte bana göndermiştir. Görem, manzumesini şairane hayal unsurlarıyla süslediği hâlde Ali manzumesini gerçekçi (vaki) biçiminde yazmıştır. Bunda geçen meyer sözü davul, hüs sözü sus demektir.

Ata TERZİBAŞI. Edebiyatı öğreniş